

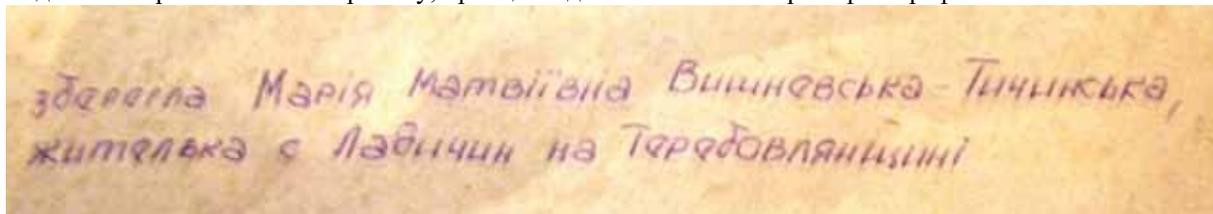
М. П. Проців, Березани

Зустріч друзів в Березанах (*Zjazd koleżeński w Brzeżanach*) 1880-1900. 24.VII

Зустрічі випускників бережанської гімназії були і є традиційними. Вони залишаються в історії споминами учасників, світлинами. Мою увагу привернула зустріч далекого 24 липня 1900 року. Саме її учасники засвідчені на світлинці «*Zjazd koleżeński w Brzeżanach. 1880-1900. 24.VII*», яка вже 17 років є в музеї Богдана Лепкого в Березанах.

Передала її в часі підготовки експозиції музею Марія Матвіївна Вишневська-Тичинська з Ладичина Тербовлянського району, про що свідчить напис на звороті фотографії.

На жаль, не вдалось з'ясувати, як і де проходила зустріч. У хроніці гімназії за 1900-1901 навчальний рік про неї не згадується. Невідомими залишається й ім'я фотографа, який зафіксував цю подію.

Світлина вкладена у паспорті розміром 45x34 см. У верхній частині напис польською: «**Zjazd koleżeński w Brzeżanach. 1880-1900. 24.VII**». На світлинці розміром 29,5x24,5 см зображені 24 особи, які розташовані в три ряди по 8 в кожному: 12 священників, 7 чиновників урядових інституцій, 4 гімназійних професори та народний вчитель. Під світлиною кожен з них залишив коротку інформацію про себе. Ці автографи українською, німецькою та польською мовами стали відправними пунктами для пошуку їх авторів.

Зважаючи на те, що не вдалось поки-що ідентифікувати зображення усіх осіб на світлинці, то її опис даємо за допомогою таблиці:

Прізвище ім'я	Текст на фото (мовою оригіналу)
Йосип Дністрянський	J.Dniestrzanski s.k. komisar powiat.
Казимир Тиховський	Казимир Тиховський Ц.к. комісар ц.к. ад'ютант адм. Дирекції лісів
Якуб Гусаковський	Jakub Gusakowski s.k. komisar polic. Lwów
Володимир Івасечко	Д-р Володимир Івасечко Ц.к. Секретар Прокур. Скарбу

	Юліан Галькевич	О. Юліан Галькевич парох в Ходовичах
	Михайло Новосельський	M.Nowosielski c.k. prof. gimn. w Przemyslu
	Михайло Соневицький	Михайло Соневицький шамбелян Єго Святості
	Франц Громадка	Франц Громадка парох в Смержеві
	Антоній Янович	Антоній Янович парох Струтина
0	Володимир Сойка	Володимир Сойка парох Ціневої
1	Станіслав Юревич	Stanislaw Jurjewicz adjunkt c.k. kolji w Podwoloczyskach
2	Йосип Зборовський	Jozef Samuel Zborowski c.k. sekretarz sądowy w Lisku
3	Матеуш Куровський	M. Kurowski em. c.k.dyr. gimn.
4	Корнель Малишевський	Корнель Малишевський капелян парох в Гримайлові
5	Єжи Стеткевич	Є. Стеткевич гр.к. катехит у Львові
6	Анатоль Луцик	Анатоль Луцик ц.к. професор
7	Світенький Михайло	Switenki Michal
8	Дмитрій Розлуцький	Дмитрій Розлуцький Парох в Жолчеві.
9	Григорій Метельський	Гр. Метельський, нар. учитель в Залізцях
0	Василь Молчко	Василій Молчко Парох Сервир
1	Стефан Височанський	Стеф. Височанський парох Перегноєва поч. Глиняни
2	Ярослав Стеткевич	Ярослав Стеткевич гр.к. парох в Станіславчику
3	Михайло Громадка	Михайло Громадка парох Ляшкова
4	Олександр Шрайбер	Aleksander Schreiber c.k. oficer pocztowy

В центрі сидять дві особи, які навчали учасників зустрічі усі роки. Це – багатолітній катехит гімназії шамбелян Михайло Соневицький та директор Матеуш Куровський. Впродовж багатьох років пропрацювали пліч-о-пліч в гімназії, залишивши про себе добрий слід. Сидять поруч на світліні, а їх могили – майже поруч на бережанському цвинтарі. Про них Богдан Лепкий залишив добрі спогади в «Казці могого життя».

Випускники гімназії 1880 року почали навчання в ній у 1872-1873 навчальному році. Матеуш Куровський саме в цьому році став директором гімназії в Бережанах (до цього з 1861 року був директором реальної гімназії в Дрогобичі). Він застав заклад в Бережанах врегульованим і спокійним, яким його зробив попередник – Андрій Солтикевич. До цього часу в Бережанській гімназії не було непорозумінь на національно-політичному тлі, як між учнями, так і між вчителями. Зрештою, треба пам'ятати, що те, яке в 60-х роках вважалося чимось новим, надзвичайним і таким, що непокоїло, з часом стало явищем зрозумілим і нормальним: наприклад, нікого вже не дратувала маніфестація учнів однієї чи іншої національності, мова, пісні, вечори відпочинку, кокарди і т.д., що недавно неодноразово давало привід для непорозуміння. Найкращим доказом, що часи змінились, є те, що у 80-х роках започаткувалась традиція відзначення вечорів пошанування Міцкевича та Шевченка, в яких молодь обох національностей зазвичай спільно брала участь [1-48].

Після 18-и років керівництва гімназією в Бережанах, Матеуш Куровський із закінченням 1899-1900 навчального року вийшов на пенсію. Його короткий час заміняв Михайло Соневицький, поки на посаду не прийшов Франц Грегорчик.

Останній рік у школі та випускний екзамен

Господарем класу був Маврикій Мацішевський – вчитель історії та географії. Навчання розпочали 35 учнів. За віком вони розподілялись так [2-62]:

Вік (років)	1	1	1	2	2	2	2	2	2	Всього
Кількість учнів	7	8	9	0	1	2	4	5		35

Розподіл за віросповіданням: римо-католиків – 12, греко-католиків – 20, віри єврейської – 3 та за національністю: поляків – 13, українців – 20, німців – 2.

Письмовий екзамен на атестат зрілості тривав з 16 до 24 червня, а усний – під керівництвом А.Солтикевича – з 23 до 30 липня. До випускного екзамену зголосилося 34 учні з гімназії, 1 приватист і 9 екстернів.

Цікаво, що із записаних до 1-го класу в 1872-1873 шкільному році 74-х учнів до матури дійшли 18 гімназистів. В початкових класах залишилось 15, а решта або перейшли в інші школи, або залишили навчання. З відзнакою здали екзамен Михайло Новосельський, Анатоль Луцик і Владислав Галерський. Оцінку «Добре» отримало 28 учнів. На повторний екзамен через півроку відправили двох гімназистів, а через рік – одного.

Вирішили піти вчитися на: теологію – 12, правничий відділ – 12, філософію – 5, медицину – 3, на інші – 3, ще не визначився – 1.

Кожен з учасників зустрічі однокласників знайшов своє місце в житті. Деякі випускники 1880 року підтримували зв'язок з alma mater й після згаданої зустрічі. Про це свідчить підготовка до відзначення 100-ліття Бережанської гімназії [3-914]. У Львові було створено оргкомітет, в який увійшли особи, зображені на світлині: Матеуш Куровський – пенсіонер, колишній директор гімназії, Володимир Івасечко – радник прокуратури скарбу, Казимир Тиховський – секретар адміністрації дирекції лісів.

В Бережанах теж було створено комітет. З ініціативи бурмістра свято стало загальноміським. В його склад увійшли судовий радник Йосип Зборовський (секція адміністраційна) та катехит Михайло Соневицький (секція квартирна).

Про кожного із світлині можна розповісти чимало цікавого, але в контексті розмови про Богдана Лепкого детальнішу інформацію подаємо про отця Дмитра Розлуцького – пароха села Жовчів Рогатинського повіту 1891-1914 років. Походить із шляхетського роду Розлуцьких гербу Сас. Представників цього роду зустрічаємо в родовідному дереві Богдана Лепкого. Батько Богдана Сильвестр був одружений на Домні Глібовицькій, матір'ю якої була Марія Розлуцька – дочка священника Георгія Розлуцького.

Отець Дмитро Розлуцький народився в 1861 році. На парафію в Жовчів прибув у 1891 році [4 – 111]. Був організатором просвітянських осередків у Жовчеві і сусідніх селах – Данильче та Уїзд. Брав активну участь у передвиборних кампаніях за Тимотея Старуха і Костя Левицького у виборах до віденського парламенту 1907 року.

За отця Дмитра Розлуцького у 1908-1910 роках громада вимурувала нову церкву у візантійському стилі. До іконостасу цієї церкви написав 10 образів Богдан Лепкий. Вони і донині там. У 1911 році о.Розлуцький збудував у Жовчеві новий парафіяльний будинок, в який вклав понад 5000 корон власних коштів. Саме в ньому жив о.Петро Смик, в якого часто бував Богдан Лепкий.

Цікава постать Леся Розлуцького – сина отця Дмитра Розлуцького. Учень Перемишлянської гімназії, студент Ягелонського університету, підхорунжий УСС, член пресової квартири, член «Артистичної Горстки», автор першого літопису УСС «Записки до літопису Українського Січового Війська». **Найголовніше – перший автор музики до «Видиш, брате мій...» Богдана Лепкого.**

У більшості джерел вказується, що Лесь народився у Жовчеві у 1889 році, та Роман Коритко у книзі «Данильче – село Опільської землі» [5] пише про те, що священник Розлуцький прибув до села із дворічним сином. У метричній книзі народжень церкви села Жовчів, яка зберігається у Рогатинському ЗАГСі, немає запису про народження Леся. Час і місце його народження потребують уточнення. Невідомо коли і де помер. Його життєві сліди губляться в «Чотирикутнику смерті» – помер на тиф у Могилев-Подільському над Дністром.

На надгробному пам'ятнику на символічній могилі батька й сина Розлуцьких є такий напис: «Тут спочиває протоірей Дмитро Розлуцький, за якого будувалась церква в селі Жовчів, а також їмость і син їх Олесь приблизно 1920-1925».

Роман Купчинський у спогадах «Мої добрі знайомі» писав: «Вечорами Новіна цікаві речі оповідав: про Париж, у якому перебував, про Краків, де студіював філософію і мешкав у Богдана Лепкого. Одного разу заспівав нам свою мелодію до „Видиш, брате мій“. І ніхто її не записав, вона слабша, як Лева Лепкого, але все таки цікава. Шкода, що пропала» [6].

З мелодією Леся Розлуцького Була випущена платівка. А вже потім Лев Лепкий опрацював варіант Леся Розлуцького. Зараз пошуки цієї платівки ведуть колекціонери і у Львові, і в США.

На жаль у біографії Леся Розлуцького дуже багато неточностей і білих плям. А його особистість варта того, щоб мати детальніший життєпис Леся Розлуцького. Так само, як варто написати історії життя усіх, хто зображений на світлині «Zjazd koleżeński w Brzeżanach) 1880-1900. 24.VII».

Література: 1. Stulecie gimnazjum Bryeżańskiego. 1806-1906. Brzeżany. – Staraniem i nakladem komitetu. – 1907.; 2. Sprawozdanie Dyrektora c.k. gimnazjum w Brzeżanach za rok szkolny 1880. Nakladem Krajowej Rady szkolnej. – W Samborze. – 1880.; 3. Бережанська земля. Сторінки історії. Ювілейна книга. – Бережани-Тернопіль: Джура, 2007. – 1028 с., 7,6 арк. іл. ; 4. Шематизм все чесного клира греко-католицького метрополитальної архидієцезії Станіславської на рік 1910. Львів. – 1910.; 5. Роман Коритко. Данильче – село Опільської землі. Львів, Тріада плюс, 2005 – 420 с. ; 6. http://komb-aingwar.blogspot.com/2008/blog-post_18.html;

Володимир Мельничайко, проф. (Тернопіль)

ББК 83.3 (4УКР)
УДК 821.161. 2 – 31

Приєм протиставлення у повісті Богдана Лепкого «Батурин»

У статті розглянуто характерний для творчості Богдана Лепкого прийом протиставлення на прикладі повісті про один із найтрагічніших епізодів української історії ~ зруйнування столиці гетьмана Івана Мазепи Батурина. Простежено застосування цього прийому на різних рівнях художнього тексту — від ідейного змісту усього твору до почуттів і переживань окремих персонажів, а також: композиційні, лексичні, граматичні засоби реалізації авторського творчого задуму.

Ключові слова: трагедія, протиріччя, суспільство, характери, спосіб викладу, стилістичні роль, світосприймання.

Melnychayko Volodymyr Contrasting device in Bohdan Lepkiy's story "Baturyn"

This article deals with the characteristic to Bohdan Lepkiy technique of contrasting on the example of the story about one of the most tragic episodes in Ukrainian history — destruction of Ivan Mazepa's capital — Baturyn. This technique application is traced on different textual levels — from idea of the whole text to feelings and emotional experiences of separate characters and also: compositional and grammatical means of author's idea implementation.

Key words: tragedy, contradiction, society, characters, way of rendering, stylistic roles and

Навіть історики вважають, що хоч які б віддалені від нашого сьогодення часи вони досліджували, все одно, по суті, пишуть про самих себе. Справді, все — від вибору теми до інтерпретації фактів — свідчить про сферу зацікавлень і світосприймання вченого.

Мабуть, ще більшою мірою це стосується письменника, що висвітлює історичну проблематику.